

"Als jueus, ens han respectat molt"

Quina actitud ha mantingut la comunitat jueva durant el conflicte?

—El nostre paper durant la guerra ha estat de mitjancers per fer arribar ajuda a tots els bàndols. Aquesta és la primera vegada en la història moderna que els jueus no som víctimes pel fet de ser jueus sinó pel fet de ser ciutadans de Sarajevo. Nosaltres no ens hem involucrat directament en la guerra. Som l'únic grup ètnic sense pretensions territorials o de poder a Bòsnia. Per això tenim unes relacions molt especials amb tots els grups implicats en el conflicte. Durant la guerra entre croats i musulmans la Benvolença va ser l'única organització que tenia permís de passar de l'un costat a l'altre de les línies. Encara ara no sé per què van ser tan respectuosos amb nosaltres. En podria ser un motiu que no ens trobàvem directament involucrats en la guerra. O potser es pensaven que, si ja havíem pagat un preu molt alt en l'última guerra, ara no hi havíem de tornar. Un tercer motiu podria ser que tinguessin por de l'opinió pública internacional. No sé si a Espanya la gent veu clarament les diferències entre croats i musulmans, però a tot el món saben qui som i què vol dir ser jueu. Potser es pensaven que si feien res contra nosaltres els mitjans de comunicació se'ls tirarien al damunt. No ho sé, potser per tot plegat, ens han respectat molt en aquesta guerra.

—Com pot contribuir la comunitat jueva a la pau.

—Ara és temps de reconstrucció i de reconciliació. Fins ara hem ajudat a sobreviure, però crec que ha arribat el moment de canviar la nostra funció. Hem de fer que la reconciliació sigui possible. Tornar a construir els ponts del diàleg entre les comunitats enfrontades per la guerra. La comunitat internacional ens pot ajudar amb les tropes que ha desplegat a Bòsnia, amb diners i amb la reconstrucció física del país, però només nosaltres podrem retornar la pau a Bòsnia. Ningú de fora no pot venir i tornar la convivència entre musulmans, croats i serbis. Sé que és molt difícil, però la Benvolença hi està disposada. Els cinc-cents anys vients volem viure en un país lliure i en pau.

—I què passarà, si la pau no arriba?

—Sí la situació canvia en una altra direcció i es creen diferents guetos ètnics, els jueus no

Jacob Finci és president de la petita però influent comunitat jueva de Sarajevo. Els jueus han sofert la guerra com tots els ciutadans de Bòsnia, però una teòrica neutralitat en el conflicte els ofereix una posició ideal per a fer una anàlisi del que ha passat a Bòsnia i del futur del país.

voldrem continuar vivint aquí. Al llarg de la història hem tingut molt mala experiència amb els guetos i no volem participar a crear-ne ni a mantenir-ne. Bòsnia és com un pa amb tres ingredients bàsics: aigua, farina i blat, que són els musulmans, els croats i els serbis. Nosaltres som la sal d'aquest pa, i li donem una aroma especial sense la qual Bòsnia pot continuar existint, sinó com un pa sense sal. Per què viure en una país en què la gent s'odia mútuament i on no hi ha diàleg entre les persones?

—La guerra ha fet créixer el nombre de practicants i ha radicalitzat les actituds de les comunitats religioses de Bòsnia. Com interpreta aquest fenomen?

—Sí, és normal que el nombre de practicants hagi augmentat durant la guerra. També en la nostra comunitat la sinagoga és plena cada sàbbat. Entenc que és normal que, després de la caiguda del comunisme, cadascú provi de trobar una sortida, un amb qui identificar-se i formar-ne part.

—Diuen que també ha crescut el fonamentalisme islàmic. Li fa por?

—Em penso que l'augment del fonamentalisme ha estat més important a la resta del país que no pas a la ciutat de Sarajevo. A la capital aquest fenomen no ha estat tan evident, si bé s'ha notat una mica. En tot cas, els jueus no tenim por de viure amb els musulmans. A l'Iran, la comunitat jueva és vint vegades més important que no pas a Bòsnia. Ser una minoria en un país islàmic no és cap problema, però dubto que Bòsnia es converteixi en un país islàmic. Nosaltres procurarem fer una Bòsnia secular i democràtica perquè una Bòsnia dividida no pot sobreviure. Només cal mirar els problemes que té l'Europa comunitària per mantenir-se unida, tot i el seu poder econòmic.

—Creu que els bàndols enfrontats estan preparats per fer que la pau sigui definitiva?

—Espero que sigui el final de la guerra, però qui sap? Potser el període que ara vivim només serà un descans entre dues guerres. No tothom està segur que això s'hagi acabat. Totes tres parts han signat els acords de pau de Dayton, però ningú no n'ha quedat satisfet. Em fa l'efecte que tots tres bàndols esperen alguna cosa més. Els serbis de Bòsnia pensen que no és just tenir el 49% del territori quan n'havien controlat el 70%. Tampoc no estan

satisfets d'haver de deixar Sarajevo i algunes regions més. Musulmans i croats, especialment els musulmans, es pensen que haurien de tenir el 100% del territori i no el 51% que els donen. A més, els costarà d'oblidar el milió de refugiats i els dos-cents mil morts. Em fa por que les parts no esperin l'ocasió per revenjar-se.

—*I quin futur creu que té la federació croato-musulmana?*

—No crec que la federació sigui possible, perquè Bòsnia sempre ha estat un país de tres nacionalitats, i ara no es pot crear una federació amb només dues nacionalitats. L'altre problema és que costa de creure en un matrimoni feliç quan aquest ha començat amb ràbia. És difícil de creure que croats i musulmans puguin ser amics després de tot el que ha passat i veient la situació tan crítica de Mostar.

—*Segons el pla de pau, abans del mes de setembre s'haurien de fer eleccions a Bòsnia. Com veu el procés cap a la democratització?*

—Ara com ara és impossible de pensar en una democràcia vertadera a Bòsnia, perquè no hi ha costum democràtic. Ni tan sols hi ha mitjans de comunicació autènticament lliures, per molt que diguin que són independents. Jo espero que les eleccions ens proporcionin una oposició forta que pugui plantar cara al govern, perquè fins ara no ha estat possible l'exercici real d'una oposició. Personalment, confio que l'ex-primer ministre, Harris Siladzic, formi un partit de centre que pugui aglutinar una part important de l'oposició parlamentària actual. Després haurem d'aprendre a utilitzar aquesta democràcia que tan desitgem.

—*La seva família va deixar Sarajevo al principi de la guerra. Tenen previst de tornar?*

—No ho crec pas. I em sap greu. Sóc el primer membre de la meua família en tres-cents vuitanta anys que no ha nascut a Sarajevo: vaig néixer en un camp de concentració d'Itàlia, on havien deportat la meua família. I em temo que no sigui l'últim membre de la família que es morirà a Sarajevo, perquè els meus fills se n'han anat a viure a Israel. No ho sé, potser hauria d'estar content, perquè finalment hem aconseguit de tancar el cercle.

Roger Persiva

"No crec que la federació croato-musulmana sigui possible, perquè Bòsnia sempre ha estat un país de tres nacionalitats."